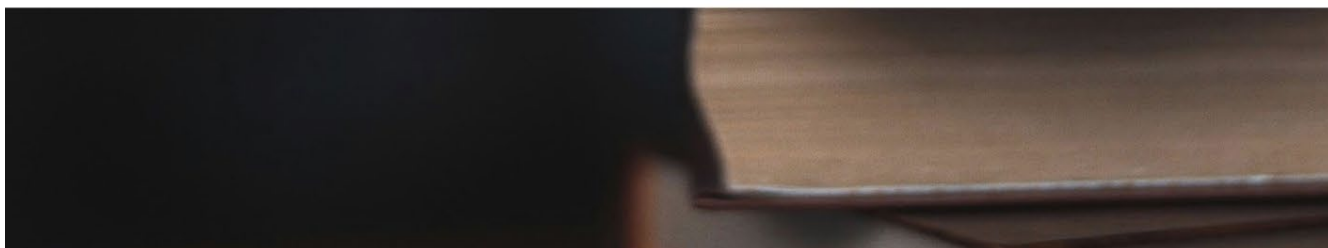

COLOCVIUL
NAȚIONAL
„Paul Cornea”

Rezumate acceptate pentru
secțiunea *Literatură comparată*

Ediția a II-a
24 - 25 mai 2024

„But I have something he will never have—ENOUGH”

Spații liminale, *no man’s land* și țara nimănui în proza lui Joseph Heller (*Catch 22, Ora închiderii*) și a lui Kurt Vonnegut (*Abatorul cinci, Retrospectivă asupra Armagedonului, Un om fără de țară*)

Carina Iulia CHEREJI, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *postmodernism, război, spații liminale, ironie, temporalitate*

Fără a pierde din vedere principalele particularități pe care o analiză comparatistă a textelor lui Joseph Heller și Kurt Vonnegut Jr. nu le poate ignora (experiența celor doi ca soldați în al Doilea Război Mondial, narațiunea postmodernistă, (dez)ordinea temporală, umorul, ironia) lucrarea pe care o propunem este, cu precădere, un discurs despre limite. Pornim de la poemul lui Vonnegut, *Joe Heller*, și de la anecdota pe care acesta o conține: cei doi autori se află pe insula Shelter, locația unei petreceri organizate de un miliardar, iar Vonnegut îi atrage atenția autorului *Catch 22* asupra faptului că gazda evenimentului poate să adune într-o singură zi mai mulți bani decât cunoscutul roman i-a adus lui de la publicare încoace. Răspunsul lui Heller, în jurul căruia Vonnegut își centrează poemul comemorativ, îl plasează pe acesta pe o treaptă superioară: spre deosebire de miliardar, scriitorul este conștient că are destul. „Destul”, sau, mai degrabă, „de ajuns” (traduse în engleză prin același *enough*) sunt termeni față de care Yossarian, protagonistul din *Catch 22*, dezvoltă o relație intimă, adesea comică și ironică, dar întotdeauna profund kafkiană. Spre deosebire de acesta, Billy Pilgrim, eroul din romanul lui Vonnegut, *Abatorul cinci*, nu denunță fățiș absurdul războiului, însă, neîndoios, călătoriile sale prin spațiu-timp sunt profund influențate de o miriadă de momente declanșatoare, altfel spus, de momente în care limita suportabilității a fost atinsă. Limitele spațiale, temporale și mnemonice sunt aprofundate de modurile diferite prin care cei doi scriitori au experimentat războiul, doar ca mai apoi să fie depășite printr-un discurs împărtășit de ambii cu privire la cruzimea și inutilitatea acestuia, precum și la întrebarea rezervată (și) acestei lucrări: se poate și dacă da, cum, scrie destul despre război?

Călătorie literară în lumea franceză: Elsa Fottorino, *Parle tout bas* - aspecte tematice și naratologice

Maria-Adina GHERGHIN, Facultatea de Litere și Arte, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Keywords: *literatură, autobiografie, realitate, ruptură, naratologie*

Elsa Fottorino, scriitoare și jurnalistă franceză, cunoscută pentru stilul său delicat și introspectiv, își duce cititorii într-o călătorie interioară prin operele sale, în special prin romanul *Parle tout bas* care explorează teme precum ruptura de trecut, traumele asociate, experiența

dureroasă a violului, încercarea de a regăsi liniștea, adevărul și echilibrul în viață. Acest studiu își propune să exploreze universul tematic și naratologic al romanului *Parle tout bas*, aducând în atenție diversele aspecte de actualitate ale lumii franceze, călătoria interioară, descoperirea sinelui, revelația adevărului, problemele feminine și feministe din operă, dar și elementele naratologice utilizate de către scriitoare. O temă importantă a cărții este călătoria interioară a personajului principal, care se angajează într-un proces de autodescoperire și autocunoaștere. Pe măsură ce călătorește prin propriile sale gânduri și emoții, personajul se confruntă cu întrebări existențiale și conflicte interioare care îl ajută să-și definească identitatea și să-și găsească locul în lume. Este, de fapt, povestea autoarei, care alege să relateze o dramă personală de care reușește cu greu să se detașeze, creând prin cuvintele sale un joc permanent între deziluzie și speranță.

Prin analiza acestei opere selectate pentru premiile Goncourt și Femina, studiul aduce în lumină măiestria narativă a Elsei Fottorino și capacitatea acesteia de a captiva și emoționa cititorii prin explorarea complexității psihicului uman.

Utopie versus distopie în operele scriitorilor Dimitrie Cantemir și Jonathan Swift

Iulia-Hanora IORGA, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *utopie, distopie, suprafață, profunzime, căutare*

Lucrarea de față abordează felul în care cei doi autori, Dimitrie Cantemir și Jonathan Swift, construiesc anumite societăți în operele *Istoria ieroglifică*, respectiv *Călătoriile lui Gulliver*, având în vedere conceptele de **utopie** și de **distopie**. Mai mult decât atât, societățile prezintă și elemente care sunt discutabile, putând fi interpretate atât ca utopice, cât și ca distopice. Aceasta va fi structurată în 3 capitole.

Primul capitol tratează societățile swiftiene. Referitor la elementele utopice ale acestora, cea din Lilliput, a oamenilor mici, se caracterizează prin buna organizare pe toate planurile, meticulozitate, perfecționism și prudență, cea din Brobdingnag, a oamenilor uriași, prin ospitalitate, receptivitate la nou, seninătate și naturalețe, cele din Laputa, Balnibarbi, Glubbudbrib, Lugnagg și Japonia, prin preocuparea pentru politică, știință și filosofie și prin strădania de a găsi metode ingenioase, deși mai degrabă improductive și chiar aducătoare de regres, pentru trai, iar cea a houyhnhnmilor, prin sănătate fizică și mentală, înțelepciune, pietate și armonie. Cât despre elementele distopice, locuitorii Lilliputului prezintă răceală și exigență foarte mare aplicată pe nedrept în anumite circumstanțe, cei ai Brobdingnagului, o putere deosebit de redusă de pătrundere în esența lucrurilor, iar cei din Laputa, Balnibarbi, Glubbudbrib, Lugnagg și Japonia, anxietate, pesimism și un mod contradictoriu de a gândi și

percepe lucrurile din jur, inclusiv în materie de știință, de unde și lipsa de regularitate a clădirilor și a trăsăturilor fizice. Societatea houyhnhnmilor este aproape în totalitate perfectă, singurul element distopic fiind prezența yahooilor pe insula lor, care se poate spune că ar constitui sursa negativă care îi determină pe aceștia să se mențină într-o continuă evoluție spre mai bine.

Cel de-al doilea capitol este destinat societății cantemiriene, ale cărei aspecte utopice sunt reprezentate de elementele de **suprafață**, precum bogăția de ordin material, elementele de decor ce conferă o aură de basm și regularitatea clădirilor, iar distopice, de cele de **profundime**, dintre care se pot menționa lăcomia și fățărnicia locuitorilor, cetatea Epithimia fiind cârmuită de legi cărora cinstea le lipsește aproape cu desăvârșire.

Ultimul capitol, concis, ce vizează o comparație între societatea cantemiriană și cele swiftiene în materie de utopie și distopie, va avea un rol de concluzie asupra celor prezentate în cele anterioare, subliniind faptul că ambii scriitori construiesc societăți aflate într-o continuă **căutare** a perfecțiunii în sine, indiferent de cum o percep, precum și faptul că cititorului i se servește frecvent prin (aparența) de utopie chiar distopia.

Forme ale visului în povestirile lui Jorge Luis Borges

Gabriel-Marian MITREA, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *labirintul, oglinda, visul, lumi posibile, dublul*

Prin cercetarea de față se va căuta funcția pe care o are visul în povestirile lui Borges. Cadrul oniric cunoaște o însemnătate aparte în proza scriitorului argentinian, comparativ cu alte curente literare precum romantismul sau suprarealismul. Mai precis, visul se apropie de ideea lumilor posibile. Nu doar că poate fi echivalat cu posibilitatea ca lucrurile să se producă diferit într-o altă ordine de existență. Mai mult decât atât: visul dobândește o funcție ontologică prin evidențierea granițelor dintre etajele diegetice și, ca urmare, modifică substanțial raportul dintre „realitate” și iluzie. Prin termenul de „realitate” am în vedere clasicul „pact ficțional” stabilit între cititor și autor. De prea multe ori s-a vorbit despre fantasticul povestirilor borgesiene ca și cum s-ar fi renunțat la „pactul ficțional” și la impresia de „realitate” sau verosimil. Dar Borges nu renunță nici la una, nici la cealaltă. Recurge, în schimb, la o tehnică interesantă: inserează iluzia în inima „realității”. Altfel spus, scriitorul ridică visul la nivelul „realității” ficționale. Tratarea pe picior de egalitate a celor două implică un motiv de circulație universală: dublul. Căci numai cu ajutorul lui impresia de „realitate” – adică referentul ca original sau ca model a cărui prezență nu poate fi contestată – se modifică radical prin pierderea fundamentului. În absența lui, „realitatea” se dizolvă într-o posibilitate aflată printre alte

posibilități. Exprimată într-o formulă concentrată, teza este următoarea: visul, în calitatea lumilor posibile, are funcția de a elibera dublul de referențial său original. Ca urmare a acestei teze, personajele borgesiene își pierd identitatea devenind „nimeni”. Arta lui Borges sfârșește în tăcere.

Mothers and Monsters. A Comparative Study on Clytemnestra, Medea and Hecuba in Contemporary Retellings of Ancient Myths

Irina NUȚU, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *motherhood, female agency, mythological fiction, contemporary female writers*

Hecuba, Clytemnestra and Medea are imprinted in our collective memory as three of the most memorable female characters of Greek mythology. While Hecuba is famously remembered as the Queen of Troy, wife and mother who lost her husband Priam and all of her children due to the Trojan War, Clytemnestra and Medea are typically associated with the category of the worst reputations in Greek mythology – with the Queen of Mycenae, who killed her own husband, Agamemnon, regarded as “the worst wife”, and Medea, who killed her two sons, usually evoked as “the worst mother”. However, these three female characters also stand out as archetypes of motherhood, with a strong maternal instinct veiled in the mantle of monstrosity, and are connected through their tremendous deeds of vengeance and acts of female agency.

In the rich scene of feminist mythological fiction, their voices and stories have been brought back to life by contemporary female writers who cast the well-known ancient narratives in a light that renders them new without making them unfamiliar, therefore challenging our old readings of ancient literature. Comparing the portrayals of these female characters in the writings of Aeschylus, Sophocles, Euripides, Seneca, and Ovid to their versions in contemporary retellings by Christa Wolf, Natalie Haynes and Costanza Casati, this paper aims to examine the intersection of motherhood and monstrosity and to highlight the depth and agency that the characters are endowed with in feminist rewritings of Greek myths. Furthermore, this comparative study will argue that these rewritings do not merely retell the myths we have built our culture upon, but rather recontextualize them, providing a nuanced critique of the gender dynamics of both the ancient world and our own.

Singur cu cititoarea: imaginea receptării în romanul lui Italo Calvino *Dacă într-o noapte de iarnă un călător*

Maria Ioana OANCEA, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *instanțe narative, autor model, cititor, receptare, roman*

În romanul *Dacă într-o noapte de iarnă un călător* instanțele narațiunii devin personaje, iar dinamica raporturilor lor este, deloc întâmplător, cea a unui triunghi amoros. Pornind de la dorința Scriitorului de a-l îndepărta pe Traducător pentru a rămâne singur cu Cititoarea, lucrarea de față propune o analiză a dinamicii dintre aceste personaje-instanțe narative, explorând totodată felul în care relațiile dintre eroii începuturilor de romane interioare textului influențează și nuancează relațiile care leagă personajele povestirii cadru.

Scriitorul observă reacțiile cititoarei cu voluptate și cu dorință, încearcă să scrie fraza pe care ea o citește: o răsturnare prin urmare a ordinii firești dintre creație și receptare, dintre scriere și lectură. Scriitorul se lasă ghidat de efectul pe care îl observă, așezându-și cuvintele pentru a produce acest efect. Ne vom concentra cercetarea pe relația speculară dintre creație și receptare, explorând intimitatea acestei legături, a interacțiunii dintre emițător și receptor în cazul operei literare, și ne propunem totodată să investigăm semnificația pe care o are în acest context respingerea unei aduceri în concret a acestei legături: cititoarea refuză un contact direct cu scriitorul, nu își explică decizia însă neagă o motivație care ar ține de registrul concret, superficial, anecdotic. Ipoteza noastră este că acest refuz al apropierei – sau mai curând al „consumării” – ține de felul în care Italo Calvino vede receptarea operei literare și de rolul cunoașterii în acest proces.

„Micul Prinț” sau „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”

Andreea ONIȘOARĂ, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *basm, eroi, simbol, călătorie inițiatică, iubire*

Pornind de la lucrarea autoarei Maryse Brumont „Le Petit Prince/Saint-Exupéry”¹ care enunță dificultatea încadrării textului într-un gen literar considerând opera ca fiind fie poveste de aventuri, fie poveste inițiatică, alegorie sau parabolă în anumite aspecte, îmi propun să evidențiez că structura operei saint-exuperiene se apropie de basm, prin plurivalența planurilor (terestru vs. „alte lumi”- planete), existența simbolurilor, a unui univers magic, prin prezența „eroilor himerici”², prin analiza pe care autorul prin intermediul personajelor sale o face asupra

¹ BRUMONT, Maryse, *Parcours de lecture- Le Petit Prince-Saint-Exupéry*, Bertrand-Lacoste, Paris.

² CALINESCU, George, *Estetica basmului*, Editura pentru literatura, 1965 p. 9.

realității și a celor mai acute probleme existențiale, precum și a „învățăturilor” pe care le transmite, toate acestea fiind elemente specifice esteticii basmului.

Astfel, prin sondarea simbolurilor înțelese ca fiind, așa cum afirma Henry Corbin, „cifrul unui mister, singura modalitate de a exprima, ceea ce nu poate fi surprins altfel”³, povestea „Micul Prinț” a lui Antoine de Saint-Exupéry își găsește ecouri în literatura noastră, în imaginea lui Făt-Frumos din basmul românesc „*Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*” de Petre Ispirescu, destinul celor doi eroi putând fi comparabil și analizat ca „imagine în oglindă”, răsturnată însă, pentru că micul prinț „cade” pe pământ aparent de pe o planetă a *tinereții fără bătrânețe și a vieții fără de moarte*, în vreme ce Făt-Frumos, pornește în căutarea mult-doritului tărâm, gata să depășească limitele spațio-temporale terestre.

Fortuna labilis și mentalitate creștină în Viața lumii de Miron Costin și Divanul de Dimitrie Cantemir – Dialoguri text-iconografie

Alina-Victoria PARASCHIV, Școala Doctorală „Spațiu, Imagine, Text, Teritoriu” / Centrul de Excelență în Studiul Imaginii, Universitatea din București

Keywords: *fortuna labilis, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Roata norocului, text-imagie*

Lucrarea își propune să urmărească elementele de gândire creștină prezente și dezvoltate în operele menționate, construite în jurul motivelor *norocului schimbător* și *vieții deșarte*, caracteristici ale lumii trecătoare, în opoziție cu dezideratul unei vieți înțelepte, ca preambul al *vieții veșnice* cu Dumnezeu. Având ca punct de plecare analiza hermeneutică a textelor și diferitele ipoteze formulate în exegeza literară (Virgil Cândea, Puiu Enache, Dan Horia Mazilu, Ramiro Ortiz, P. P. Panaitescu, Dumitru Velciu, Eugen Simion) privitoare la tema amintită, vom insista asupra sensului adus de autori, prin valorificarea surselor biblice și patristice (Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Efrem Sirul) în cele două opere. Cercetarea va adăuga o analiză a modelelor iconografice pe tema *lumea aceasta zadarnică* din erminiile post-bizantine din spațiul ortodox, dar și a prototipurilor din mediul occidental, variante cunoscute în diverse ipostaze conceptuale: *Roata norocului*, *Roata vieții* sau *a vârstelor*, *Roata lumii*. Această abordare a relațiilor dintre texte și imagini în contextul lor cultural va urma principiile de construire a sensului din iconologia lui Erwin Panofsky. Acest demers va avea ca finalitate, identificarea rolului *Vieții Lumii* și *Divanului* în procesul de recunoaștere și interpretare a semnificației unor iconografii reprezentând adaptări ale toposului *fortuna labilis* în spațiul românesc.

³ CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Editura Polirom, 2009. p. 39, *apud* CORBIN, Henry, *Avicenne et le récit visionnaire*, Téhéran, 1954.

Despre Matei Călinescu prin Eugène Ionesco: conștiințele care se reflectă

Bianca PARTENIE, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *cogito, identitate, biografie, (re)lectură, sine*

Ce ne pot spune teoria și critica literară despre autor? Poate interesul pentru o anumită temă reprezenta un indiciu biografic? Cu aceste întrebări în minte, lucrarea mea capătă forma unui demers detectivistic, ce își are începutul în afirmația lui Matei Călinescu: scrierile sale teoretice și critice ascund povestea unei vieți. Astfel, analiza studiului *Eugène Ionesco. Teme identitare și existențiale*⁴ poate oferi o imagine reconstruită din fire dispartate a celui care scrie prin punerea laolaltă a jurnalelor sale, alături de cartea despre fiul său, Matthew Călinescu. De la comentarii personale inserate în studiu, la intrări de jurnal și puncte biografice comune, privirea lui Matei Călinescu asupra lui Eugène Ionesco ne poate oferi un portret a două conștiințe care se reflectă. Cu o metodologie ce ține de critica tematică - la care Matei Călinescu face referiri constante - lucrarea mea propune o perspectivă în care se poate recrea o altfel de imagine a autorului în text. Prin lectura celuilalt, Matei Călinescu se citește și se caută, de fapt, pe sine.

Vladimir Nabokov's *Pnin*: The Art of Writing a Life

Delia-Veronica TEODORESCU, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *biography, personal histories, metanarrative, narratology, metatext*

One of Nabokov's often overseen fortes is his ability to describe the dullest subjects and emphasize a detail to the point of the latter's overruling of the former. The same principle is attached to his novels, which usually cover a slice of life, a dull period in the life of an intellectual, usually on the brink of a discovery in a subject matter that is of interest mainly to them. However, at the end of a (re)read, the (re)reader discovers the feeling that they've known the protagonist since birth and (sometimes) until the very end. What is it in these novels that is so vulnerable, so biographical? In this essay I will shed light on the art of writing human lives, which Nabokov came to master, by dissecting Timofey Pnin's life.

Nabokov's little autobiographical are no secret to his devoted readers -- meaning the childhood chess interest, parents doting onto overly - gifted children, male protagonists that are somehow linked to the university life or have university adjacent occupations, and a part of their being having been lost in pre-1917 Russia.

⁴ Matei Călinescu, *Eugène Ionesco. Teme identitare și existențiale*, Humanitas, București, 2017.

Timofey Pnin has just recently landed in America. His awkwardness alternates passages of raw human emotion, love for his Russian heritage and for his bastard son. The question posed by many of his readers is why isn't Pnin telling his own story and why is this Anglo-Russian Vladimir Vladimirovich talking about him? How can this character in the novel know about the nooks and crannies of Pnin's heartstrings?

The answer, which my essay tries to figure out, seems to lie in Nabokov's "anthropomorphic deities" place in the architecture of the novel. Where do metanarratives end and metaphysics begin? Why do Nabokov's narrators seem to always have an autonomy, a mind of their own?

Cioran și tragedia greacă: coordonatele unei creativități hermeneutice

David TOPALĂ, Școala Doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din București

Keywords: *tragedie, Cioran, Nietzsche, hermeneutică, tanatologie*

În explicarea operei lui Emil Cioran există două direcții interpretative dominante care adesea se intersectează și care vizează în mod deosebit adolescența scriitorului. Mai precis, hermeneutica biografică, ce vizează patologia autorului, și cea livrescă, ce investighează influențele majore timpurii ale altor filozofi asupra eseistului român. Din a doua categorie, cea mai frecventă e asocierea dintre opera cioraniană și cea nietzscheană. În tradiția acesteia, studiul de față se concentrează pe un subiect care până acum nu a mai fost analizat exclusiv și exhaustiv, anume perspectiva cioraniană asupra fenomenului tragediei grecești.

Deși tema tragediei a fost menționată sporadic de autor deopotrivă în cărțile publicate în limba română, cât și în franceză, o atenție mai mare i-a fost acordată în tinerețea timpurie, după cum reiese în două manuscrise nepublicate și recuperate în ediția operei complete în limba română a lui Emil Cioran. Potrivit acestor texte, precum și a ecourilor ulterioare din operele publicate, constatăm că subiectul tragediei ocupă un spațiu în trei dintre principalele tipuri de text cioranian: textul eseistic, textul-schiță și textul aforistic. Iar în ceea ce privește ideile-cheie ale hermeneuticii cioraniene a tragediei grecești, precum dialectica individualism-colectivism, tanatologia antică, predestinarea și (im)posibilitatea soteriologică, am analizat atât raportul dintre acestea și ansamblul filozofiei lui Cioran, cât și compatibilitatea lor cu alte teorii ale tragediei.

J.M. Coetzee's Jesus Trilogy as Meta-utopia

Georgiana TUDOR (BODEANU), Școala Doctorală de Studii Lingvistice și Literare, Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Keywords: *J.M. Coetzee, Jesus Trilogy, meta-utopia, morphology of the utopian genre, Edith Clowes, Corin Braga*

J.M. Coetzee's fictions *The Childhood of Jesus* (2013), *The Schooldays of Jesus* (2016) and *The Death of Jesus* (2019) have a typical form of meta-utopia in the context of Coetzee's living during apartheid censorship and his affinity for the Russian writer Fyodor Dostoyevsky and for the radical conditions in which the Russian literature was written during the Soviet regime and Nicholas the II reign.

In this presentation, I am going to examine the discourse about the utopian genre inherent to Coetzee's trilogy using the taxonomy developed by Corin Braga in *Pour une morphologie du genre utopique* (2018) as a method of analysis to underline the complexity of a meta-utopian structure where eutopia, dystopia, outopia and antiutopia are present in the same narrative world. The novels "meditate on the nature of all Utopias – and, indeed, a larger set of ideologies – as the constructs that they are: fictional but vital to the formulation of social identity" (Clowes: 1993).

Consequently, the main arguments will concentrate on examining the relationship of the fictional world with reality, the application of Mikhail Bakhtin's chronotope, the institutions of authority and, last but not least, the position towards imagination.

Given the fact that Communism, Nazism, Apartheid have in common the aggressiveness of cultural and ideological control policies or the practice of intensive censorship, meta-utopia "with its penetrating insight into Utopian modes of thinking, is a powerful stimulus to those seeking social and political alternatives to a long-standing authoritarian culture" as Edith Clowes observed in *Russian Experimental Fiction. Resisting Ideology after Utopia* (1993).

